

Usein kysyttyä yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

1. Mitä asiasta on päätetty?

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus toteuttaa yleisen asumistuen kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on tukien kohdentuminen tukea eniten tarvitseville ryhmille.

Osa uudistuksista on toteutettu jo syksyllä 2023 annetulla hallituksen esityksellä (74/2023), joka on tullut pääosin voimaan 1.4.2024. Nyt tässä toisessa vaiheessa

1. tukeen palautetaan varallisuusharkinta, eli omaisuus alkaa vaikuttaa tuen määrään,
2. enimmäisasumismenoja koskevaa kuntaryhmitystä tarkistetaan,
3. yrittäjän tulojen arviointia koskevaa säännöstä täsmennetään, ja
4. lisäksi ehdotetaan joitain teknisiä korjauksia lakiin.

Lisäksi hallituksen neuvotteluissa vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmasta linjattiin säästötoimista eläkkeensaajan asumistukeen. Tämän mukaisesti eläkkeensaajan asumistuessa

1. kiristetään tuloharkintaa nostamalla lisäomavastuuprosenttia tulorajan ylittävistä tuloista, ja
2. omaisuuden vaikutusta tuen määräytymiseen kiristetään laskemalla omaisuusrajoja, joiden ylittävistä osuudesta lasketaan tuloa ja nostamalla omaisuusrajan ylittävistä omaisuudesta laskettavan tulon määrää.

YLEINEN ASUMISTUKI

Omaisuuden huomioon ottaminen

2. Mikä omaisuus otetaan huomioon?

Omaisuutena otetaan huomioon:

- 1) kiinteistöt, ei kuitenkaan omassa käytössä olevia vapaa-ajan asuntoja;
- 2) elinkeinotoiminnan ja maatalouden varat sekä osuudet yhtymien varoista;
- 3) asunto-osakkeet;
- 4) metsäomaisuus;
- 5) talletukset, obligaatiot, joukkovelkakirjat ja muut vastaavat
- 6) julkisesti noteeratut osakkeet ja sijoitusrahasto-osuudet; sekä
- 7) vakuutussijoitukset.

Esimerkiksi asumisoikeusmaksu ei ole huomioon otettavaa omaisuutta.

Lisäksi on erikseen todettu, että omaisuutena ei oteta huomioon ruokakunnan jäsenen osuutta kuolinpesässä, asuntosäästöpalkkiotilillä olevia talletuksia eikä lapsen omaisuutta.

Eduskuntakäsittelyssä lisättiin, että varallisuuteen ei lasketa myöskään omaisuutta, johon tuen hakijalla tai ruokakunnan jäsenellä ei ole hallintaoikeutta.

3. Kuinka paljon omaisuutta pitää olla, jotta se vaikuttaa tuen määrään ja kuinka paljon se vaikuttaa? Vähennetäänkö omaisuudesta velat?

Yhden aikuisen taloudessa omaisuusraja, jonka ylittävästä omaisuudesta lasketaan tuloa, on 10 000 €, kahden tai useamman aikuisen taloudessa 20 000 €. Omaisuudesta vähennetään velat ja talletuksista 2000 € käyttövaravähennys. Omaisuusrajat ylittävästä omaisuudesta 20 % lisätään ruokakunnan muihin vuosittaisiin bruttotuloihin. Vaikutus riippuu siis sekä netto-omaisuuden määrästä että muista tuloista. Jos yksinasuvalla tuensaajalla on esimerkiksi velkojen vähentämisen jälkeen 20 000 € omaisuus, hänen muihin tuloihinsa lisätään 20 % x 10 000 € eli 2000 € vuodessa eli 166,67 € kuukaudessa.

Jos ruokakunnan netto-omaisuus on vähintään 50 000 €, tukeen ei ole oikeutta lainkaan.

4. Miksi tällainen muutos on päätetty tehdä?

Muutos pienentää asumistukimenoja ja on osa hallituksen tavoitetta vakauttaa valtion taloutta.

Omaisuuden huomioon ottaminen kohdentaa tukea kaikkein vähävaraisimmille asumistuen saajille. Muutos myös yhtenäistää asumisen tukijärjestelmiä, koska eläkkeensaajan asumistuessa omaisuus myös otetaan huomioon tukea määrättäessä.

Esimerkki 1)

Jukka on työtön ja asuu Helsingissä. Hänellä on säästössä talletuksia 7000 euroa ja sijoitusrahasto-osuuksia 12 000 euron arvosta. Hänellä on opintolainaa maksamatta 8000 euroa. Talletuksista vähennetään 2000 euron käyttövaravähennys, eli omaisuutta on yhteensä 17 000 euroa. Kun tästä vähennetään laina 8000 euroa, jää huomioon otettavaa netto-omaisuutta 9000 euroa. Koska määrä on alle 10 000 euroa, omaisuudella ei ole vaikutusta tuen määrään ja asumistuen maksaminen jatkuu ennallaan.

Esimerkki 2)

Pekka ja Riikka asuvat Järvenpäässä. He ovat molemmat työttömiä ja saavat peruspäivärahaa yhteensä 1600 euroa kuukaudessa. Asunnon vuokra on 850 euroa kuukaudessa. Tällä hetkellä he saavat asumistukea 195,65 euroa kuukaudessa. Riikalla on säästössä talletuksia 14 000 euroa ja Pekalla osakkeita yhteensä 13 000 euron arvosta. Talletuksista tehdään 2000 euron käyttövaravähennys, joten huomioon otettavaa omaisuutta on yhteensä 25 000 euroa. Tukeen vaikuttaa 20 000 euroa ylittävä omaisuus, eli tässä tapauksessa 5000 euroa. Siitä lasketaan kuukausituloa 20 % x 5000/12 = 83,3 euroa kuukaudessa. Tämä lisätään muihin tuloihin ja tuen määrä on omaisuuden huomioon ottamisen jälkeen 166,60 euroa kuukaudessa.

Kuntaryhmyksen tarkistaminen

5. Missä kunnissa asuvia muutos koskee?

6. Miksi nämä kunnat on valittu?

Toisesta kuntaryhmästä siirretään kuusi kuntaa kolmanteen kuntaryhmään. Kunnat ovat Kouvola, Mikkeli, Pori, Kajaani, Lappeenranta ja Vaasa.

Kyseiset kunnat on valittu, koska niissä tukea saavien keskimääräiset todelliset asumismenot ovat alhaisemmat kuin 2. kuntaryhmän kunnissa keskimäärin.

Yrittäjän tulojen arviointia koskeva säännöksen täsmentäminen

7. Miten yrittäjän tulot arvioidaan?

8. Miksi täsmennys on tarpeen?

Yrittäjän tulo arvioidaan tällä hetkellä aina YEL-vakuutuksen työtulon suuruisiksi. Jatkossakin tulot arvioidaan lähtökohtaisesti samalla tavalla. Kelalle annetaan kuitenkin yksittäistapauksissa harkintavaltaa poiketa työtulon mukaisesta tuloarviosta, jos tulotaso muiden rekisteritietojen, esimerkiksi tulorekisterin tai verotustietojen perusteella olisi tosiasiasa olennaisesti suurempi, eli vähintään kaksinkertainen vahvistettuun työtuloon verrattuna.

Yksittäisissä, harvinaisissa ja räikeissä tapauksissa YEL-vakuutuksen työtulo ei lainkaan kuvaa yrittäjän todellista tulotasoa. Näitä tilanteita varten mahdollistetaan kokonaisharkinta. Muutoksella parannetaan tukijärjestelmän yleistä hyväksyttävyyttä ja legitimitteettiä.

Muutosten vaikutukset

Tuensaajiin

Huom! Muutosten vaikutukset on seuraavassa arvioitu oletetun v. 2026 lainsäädännön ja tilanteen mukaisina, koska opiskelijat on päätetty siirtää yleisen asumistuen piiriin 1.8.2025 alkaen. Tuossa siirrossa varsin suuri osa, n. 40 % asumistukea nyt saavista ruokakunnista poistuu yleisen asumistuen piiristä. Vuoden 2025 tilanteen arviointi on vaikeaa, koska muutokset kohdistuvat osaan opiskelijoista ajalla 1.1.-31.7.2025, osalle ei lainkaan – riippuen kunkin tuen tarkistusajankohdasta.

9. Kuinka monen tuensaajan tukeen muutokset vaikuttavat ja miten paljon?

10. Kuinka paljon muutokset vähentäisivät tuen saajien määrää?

Omaisuuksien huomioon ottaminen vaikuttaa ruokakuntiin, joilla on omaisuusrajat ylittävää netto-omaisuutta. THL:n tekemien arvioiden mukaan tuki pienenee noin 3 700 ruokakunnalla, ja näistä vajaalla 2 200 ruokakunnalla tuki lakkaa kokonaan. Niillä, joilla omaisuuden huomioonottamisella on vaikutusta, tuki pienenee keskimäärin 181 euroa kuukaudessa.

Kuuden kunnan siirto kuntaryhmästä 2 kuntaryhmään 3 pienentää noin 11 550 ruokakunnan asumistukea ja näistä noin 700 ruokakunnalla tuki lakkaa kokonaan. Asumistuessa huomioon otettavat enimmäisasumismenot laskevat keskimäärin 13 % ja asumistuet pienenevät keskimäärin 28 euroa kuukaudessa.

Julkiseen talouteen

Omaisuuuden huomioon ottaminen säästää vuonna 2026 ja siitä eteenpäin julkisen talouden menoja arviolta noin 8 miljoonaa euroa vuodessa.

Kuuden kunnan siirto kuntaryhmästä toiseen pienentää asumistukimenoja arviolta noin 5,3 miljoonaa euroa. Muutos lisää toimeentulotukimenoja arviolta noin 1,8 miljoonaa euroa, joten julkisen talouden säästö on noin 3,5 miljoonaa euroa vuonna 2026 ja siitä eteenpäin.

Yrittäjän tulojen arvioinnin täsmennys koskee harvinaisia yksittäistapauksia, joten sillä on vain pieni asumistukimenoja säästävä vaikutus.

Voimaantulo

11. Milloin muutokset tulevat voimaan?

12. Vaikuttaako muutokset heti muutoksen voimaantulosta lähtien kaikkien tuensaajien tukiin?

Muutoksia sovelletaan 1.1.2025 alkaen myönnettäviin uusiin asumistukiin ja aiemmin myönnettyihin asumistukiin muutokset vaikuttavat sitä mukaa, kun kyseinen tuki tarkistetaan, joko määräaikaistarkistuksena tai olosuhteiden muutoksen perusteella.

ELÄKKEENSAAJAN ASUMISTUKI

Tuloharkinnan kiristäminen lisäomavastuuprosenttia nostamalla

13. Miten tulot vaikuttavat tukeen ja mikä muuttuu?

14. Vaikuttaako muutos kaikkiin tuen saajiin?

Tuen määrään vaikuttaa lisäomavastuu, kun tuen saajan tulot ylittävät tulorajat. Lisäomavastuun tuloraja on vuonna 2024 yksinasuvalle 10 280 euroa vuodessa eli noin 857 euroa kuukaudessa. Tuloraja on avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevalle, jonka puolisoilla ei ole oikeutta asumistukeen 14 746 euroa vuodessa eli noin 1229 euroa kuukaudessa. Tuloraja on avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevalle, jonka puolisoilla on oikeus asumistukeen 16 783 euroa vuodessa eli noin 1399 euroa kuukaudessa. Näitä pienemmillä tuloilla lisäomavastuuta ei muodostu eikä muutoksella siten ole vaikutusta.

Lisäomavastuun määrä on tällä hetkellä 41,3 prosenttia tulorajan ylittävistä tuloista. Lisäomavastuuprosenttia korotetaan 43,5 prosenttia.

Omaisuuuden vaikutuksen kiristäminen

15. Miten omaisuuden vaikutus kiristyy?

Omaisuuuden vaikutusta tuen määrään lisätään kahdella tavalla. Omaisuusrajoja, joiden ylittävä omaisuus vaikuttaa tuen määrään, lasketaan. Tuloa lasketaan omaisuudesta, joka yksin asuvalla ylittää 15 000 euroa ja avio- tai avopuolisoiden yhteenlaskettu omaisuus ylittää 24 000 euroa. Niille eläkkeensaajille, joille ei ole varallisuutta tai joiden nettovarallisuus jää näiden rajojen alapuolelle, muutoksella ei ole vaikutusta.

Nykyisin tulorajan ylittävästä omaisuudesta lisätään kahdeksan prosenttia vuosituloihin, jatkossa 15 %.

Muutosten vaikutukset

Tuensaajiin

Muutokset vaikuttavat noin 203 000 eläkkeensaajan saamaan asumistukeen, eli lähes kaikkiin tuensaajiin. Keskimäärin tuki pienenee noin 15,60 euroa kuukaudessa (takuueläkkeen tasolla, jos tuensaajalla ei ole tukeen vaikuttavaa omaisuutta, vaikutus on n. 2 euroa kuukaudessa). Tuki lakkaa kokonaan noin 7 600 eläkkeensaajalta.

Julkiseen talouteen

Lisäomavastuuprosentin nostaminen säästää julkisen talouden menoja arviolta noin 14,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Omaisuuden vaikutuksen kiristäminen säästää julkisen talouden menoja arviolta noin 10,6 miljoonaa euroa vuodessa.

Koska muutokset tulevat voimaan asumistuen tarkistusten yhteydessä, säästöt ovat voimassa täysimääräisesti vuonna 2027, vuosina 2025 ja 2026 säästöt ovat vähäisemmät.

Esimerkki 1)

Paavo asuu yksin ja saa työeläkettä 1 710 € kuukaudessa. Paavo asuu vuokralla Kuopiossa ja maksaa asunnostaan vuokraa 600 €/kk sisältäen vesimaksut. Paavolla on säästössä talletuksia 21 000 euroa, josta käyttövaravähennyksen vähentämisen jälkeen otetaan huomioon 19 000 tukea määrättäessä. Tällä hetkellä Paavo saa eläkkeensaajan asumistukea 160,55 €/kk. Muutosten jälkeen Paavon asumistuessa huomioon otettava lisäomavastuu hieman kasvaa, koska hänen tulonsa ylittävät lisäomavastuurajan. Myös omaisuuden vaikutus kiristyy, koska omaisuuden määrä ylittää omaisuusrajan. Muutosten jälkeen tukea maksetaan 127,73 €/kk.

Esimerkki 2)

Eino asuu yksin vuokralla, hänen tulonaan on takuueläkkeen suuruinen tulo 976,59 euroa kuukaudessa eli 11 719,08 euroa vuodessa ja vuokran määrä on 600 euroa kuukaudessa. Hänellä ei ole asumistukeen vaikuttavaa omaisuutta. Perusomavastuun ja lisäomavastuun yhteismäärä on 1275,32 euroa vuodessa. Hän saa asumistukea 419,66 euroa kuukaudessa. Lain muutoksen jälkeen perusomavastuun ja lisäomavastuun yhteismäärä on 1306,95 euroa vuodessa, jolloin asumistuen määrä 417,43 euroa kuukaudessa.

Huom! Eläkkeisiin on tulossa indeksikorotus 1.1.2025, ja tällä on maksettavaa eläkkeensaajan asumistukea pienentävä vaikutus. Tätä muutosta tai tuensaajan olosuhteissa tapahtuvia muita mahdollisia muutoksia ei ole esimerkeissä otettu huomioon vaan kuvattu ainoastaan nyt esitettävän lainmuutoksen vaikutuksia.

Voimaantulo

16. Milloin muutokset tulevat voimaan?

17. Vaikuttaako muutokset heti muutoksen voimaantulosta lähtien kaikkien tuensaajien tukiin?

Muutoksia sovelletaan 1.1.2025 alkaen myönnettäviin uusiin asumistukiin ja aiemmin myönnettyihin asumistukiin muutokset vaikuttavat sitä mukaa, kun kyseinen tuki tarkistetaan, joko määräaikaistarkistuksena tai olosuhteiden muutoksen perusteella.